

Okolí městečka bylo pro své aurifodians vhodné pro získávání drahého kovu - zlata. Méně vhodné však pro zemědělství. Pedologické rozbory z dvacátého století hodnotí zdejší půdy nepřilíš vysoko.¹ Ani dřívější hodnocení není příliš vysoké. Tereziánský katastr z první poloviny 18. století tuto oblast hodnotí jako málo produkční odhaduje výnos jako 3 násobek výsevu tedy asi 7 - 8 q/ha

Při úhorovém hospodaření polovina pozemků ležela úhorem. (I když úhory nelze považovat za zcela neproduktivní). Druhá polovina byla oseta ozimý (pravděpodobně většinou žitem jako chlebovou obilovinou), zbytek jařinami.

Rozsah pěstování brambor byl před r. 1770 jen nepatrný. Údaje o větším množství jsou také z panství Mladá Vožice kde - „pěstují se značně, takže jeden rolník sklízí ročně také 20 korců brambor“.

V r. 1928 popisují učitelé ve své Monografii „rolnictví“ *Z hospodářských plodin se pěstuje. žito, oves, pšenice, méně i ječmen. Každý téměř hospodář seje pro svoji potřebu mák, len a hrách. Nejvíce sází se brambor, jemuž jednomu druhu říkají „kambračky“. Z píce jetel červený, žlutý, tu a tam i bílý, vikev, vojtěšku. Řepa dobytku. Pro svoji potřebu i trochu zelí, jež se však valně nedaří. Luk jest málo. Sklizeň je poměrně dobrá, (prostřední bonita půdy, dolina). Hospodáři starají se již dnes, by výtěžek byl větší. Za tím účelem opatřují si moderní hospodářské stroje, (počátkem dvacátých let 20. stol. (1922) byl v Kamberku poprvé využit secí stroj) hnojí umělými hnojivy, nakupují a sejí semena (zrno) z jiných vyšších poloh. Pole těžká odvodňují trativody a vápní, čímž ve skutečnosti zvyšují příjem z pozemků. ... Ovoce jest u nás málo, neb nevěnována mu byla péče které by zasluhovalo.*

Z domácího zvířectva pěstován jest chov: vepřů, hovězího dobytka a skotu (?). Dále připomíná ovce, koně a hlavně kozy, s dodatkem že „Většinou jsou to plmena křížená“. Chudoba kraje označena jest množstvím koz. Dobytek vyháně se až do mrazů na pastvu, by se ušetřilo píce. Mléko přebytečné prodávají hospodyně 1 litr za 1,60 Kč , neb zpracují ho na máslo. Chov koní jest nepatrný. V každé chaloupce možno spatřiti holuby a hejno husí. Ve větších statcích chovají i kachny a krůty. Všude pak chovány jsou slepice, jichž vajíčka jsou příjmem hospodyně ku krytí domácích potřeb. Včel pěstuje se málo.

Hospodářství lesní jest velmi zanedbáno. Pusté stráně ležely dlouhá léta ladem, až teprve teď jsou obcí osazovány. V obecních lesích hrabáním steliva škodí se stromům a proto vzhled obecních lesů jako všude jest bídný Chov ryb jest provozován panstvím vožickým v rybníku kamberském: Zvěře jest málo, neb honitby jsou malé, náleží většinou rolníkům a jsou silně vybíjeny. Zvěř srncí není zde téměř spatřiti, jedině zajíc, králík . koroptev, křepelka, tu a tam tetřívka. Při tahu zdrží se tu čas i sluka. Na rybníku hnízdí kachna divoká, lyska a potápka. Honitba kamberská byla r. 1925 pronajata za obnos 650 Kč ročně na dobu 6 let

První zmínka o usedlostech je v zápisu do Dvorských desek ze 17. října 1438. V tomto zápise je jmenováno 18 osedlých, pokládaných za svobodné, byť museli úroky platit a dvory kmeců, na kterých sedí": Švec, Běta, Vácha, Štěpán, Mašek kněz (jedná se snad o správce farnosti, kališnického kněze podávající pod obojí), Janák, Barchovec, Ondrák, Petr, Mařka, Vaněk, Petr Mudrý (buď označení charakteru držitele té usedlosti, či označení že měl určité vzdělání, což nebývalo v té době tak časté.) Ondráček, Šíma, Hudec, Vaněk /druhý/, Kovářová, Mlynář s platem. V Kamberku jsou v té době uváděny jako držitelky usedlostí i ženy, s čímž se jinde nesetkáváme.

Berní rula vypočítává na panství pana pána Maxmiliána Švandy v městysi Kamberku 35 hospodářství.

¹ Půdy jsou vesměs primárního původu vzniklé zvětráváním mateřské horniny, pouze úzké, pruhy v údolích jsou naplavené. Půdy jsou mělké zvláště na kopcích, až středně hluboké v údolích, těžké, jílovité, studené, rozpukavé se sklonem ke kornatění, - hnědozemního typu s příměsí štěrku. Okolo lesů na celém hospodářském obvodu probíhá podzolační proces. 20 % tvoří kamenité půdy, mělké do 30 cm hloubky, 30 % lehké půdy písčité ze 2/3 středně hluboké a z 1/3 hluboké lehké písčité půdy, 30% středně těžké půdy hlinité z nich 1/3 středně hlubokých, 1/3 hlubokých středně těžkých hlinitých zemin a 1/3 týchž v ornici středně těžkých a ve spodině lehkých. Zbytek tvoří 20% údolních a úpadovitých náplavů z 1/2 středně těžkých hlinitých náplavů a z 1/2 lehkých písčitých náplav. Na nejvýše položených místech území se v půdě zvláště ve východní části území nachází ve značné míře skelet (štěrk).

Z 35 hospodářství bylo 6 pustých, takže zbývajících 29 usedlých obhospodařovalo 357 korců polí z nichž 53% bylo oseto ozimou (pravděpodobně většinou žitem jako chlebovou obilovinou), zbytek jařinami., zbývajících 308 korců (46 %) leželo úhorem. Úhory však nelze považovat za zcela neproduktivní.

Usedlosti podle berní ruly

	handle	Polí má a osívá			Chová				
		□	ozim	jař	potah	krav	jal.	ovcí	Sviní
Sousedé effective									
Jiřík Sláma		40	13	12	4	4	1		4
Mikuláš Skalník		45	12	12	4	5	1	4	10
Jeroným Tůma	Řezník	30	10	10	2	3		7	2
Vít Kovář	Kovář	21	7	5	3	2	2		7
Jan Šoch	Švec	52	10	9	3	2	2		5
Jiřík Dvořák		40	12	10	4	2	2	10	4
Václav Sláma		30	9	8	3	3	2		4
Tomáš Šafář		24	10	6	2	2	2		2
Václav Vrabec		40	12	10	3	4	1		4
Jan Kožešník	Kožešník	26	8	4	2	4			2
Jiřík Slouhů		31	9	9	2	3	1		2
Václav Tkalců	Tkadlec	33	9	8	2	2	6		2
Jan Tůma	Řezník	32	10	8		2	6		
Matěj Michálek		35	10	10	2	3	1		2
Václav Slaunečko	Krejčí	24	8	8		3	1		6
Matouš Komárek	Krejčí	24	8	8	2	2			2
Chalupníci									
Adam Vlček	Řezník	7	2	3		2	1		6
Matěj Vavrušek		16	6	6	2	2	1		2
Šimon Křepelka		19	6	5	2	2			2
Václav Židů	Švec	8	3	3		2	2		2
Jiřík Roubal	Tesař	6	3	2		2			2
Matěj Kolář	Kolář	16	5	4	2	2			2
Václav Havlů	Švec	3	1	1		1			2
Kryštof Kožešník	Kožešník	3	1	1		2		4	4
Jozef Rastibořský		4	1	1	1	2	2		2
Matěj Všetečka		16	5	4		3			2
Zahradníci									
Jan Zelenka						1			
Mandalena Šunková						1			
Jakub Nezavdal	Sládek					2			4
Stavení rozbořený a pustý									
Pavlovský		27							
Palušovský		24							
Ruchlovský		6							
Kuchařovský		3							
Baštovský									
Tůmovský									
□□		665	190	167	45	70	34	25	88

Podle seznamu z r. 1651 na gruntech žilo 177 obyvatel a na panském zboží dalších 35 tedy celkem 212 duší. Městečko bylo schopno svými gruntů užitiv pouze 101 osob.²

² Pro plný počet obyvatel byla roční potřeba chlebového obilí 5,63 korců splněna pouze na 48% to je 2,69 korců. To znamená, že místo potřebné denní dávky 0,9 kg chleba každému obyvateli by bylo k dispozici pouhých 0,43 kg. Není zde však počítáno s produkcí kamberského dominikálu, který snad byl totožný s výměrou TK což bylo 275 korců.

Pro celé panství na kterém bylo v r. 1651 372 duší, podle berní ruly 71 hospodářství z toho 12 pustých. Obhospodařováno bylo na rustikálu z 1848 korců 922 zbývajících 926 (t.j. 50%) bylo v „třetí straně“, leželo úhorem. Ozimů bylo 495 korců, což představovalo produkci 1485

Rustikál

	Hosp.	<1	< 5	< 15	< 30	< 60	pole	lada	past	louky	Les	
BR	35	5	4	4	13	9	665,-					
TK	33	4	3	6	10	10	657,1	81,2	1	60 v	8,1	
	Dominikál vrchnostenský						250,0	-	-	?	?	
	Dominikál obecní						5,2	155,-	27	18¼ v		
	Celkem						932,3	239,2	28	78¼ v	8,1	

? Za celé panství jsou vedeny vrchnostenské louky 197¼ vozů, lesy 293 a porostliny 150,2 strychů.

Značná část pozemků katastru patřila až do roku 1925 ke dvoru. Majitelem bylo fideikomisní panství rodiny Kuenburgů v Ml. Vožici. Ti dvory pronajímali nájemcům, posledním nájemcem byl Štern. Ten měl své přední pracovníky a práci ve stájích /byl tu i ovčín/ a na polích obstarávali t.zv. "deputátníci". byli ubytováni ve dvoře za velmi bídných podmínek. Na špičky prací najímal správce nádeníky. Ratejna - domek pro deputátníky stával na místě nynější prodejny

Zbytek katastru obhospodařovali místní zemědělci. Byli to sedláci, chalupníci a i bezzemci. Ti. byli najímáni buď místními hospodáři, nebo i dvorem. Ale byli jen najímáni, nebyly trvalými pracovníky. K největším hospodářům patřili Zachařové, Huderové a Adámkové. Ale jen málo z nich měl víc jak 10 ha. Tažnými zvířaty byly nejčastěji kravky, výjimkou bylo volské spřežení a bylo málo koní. Dokonce se objevovalo i t.zv. „starovožické spřežení“, to byl kůň a kravka

v roce 1888 od polovice května až do září velmi často přšelo. Povodně mnoho škod na polích a lukách nadělaly. Obilí bylo velmi bídně sklízeno. Brambory, které pro zdejší krajinu takřka hlavním životním prostředkem jsou velmi vyhynuly.

Dne 19 července 1903 „řádilo strašné krupobití, které poničilo úrodu na čisto, a není pamětníka jež by krupobití takové pamatoval“

Během 1 sv. války byly prováděny soupisy zásob obilovin v březnu a v listopadu (stav k 15 říjnu) 1915. „Za účelem zabezpečení zásobování domácího obyvatelstva chlebovinami a moukou do budoucích žní“

Od Měsíce srpna 1916 zavedeny byly mlecí výkazy, dle nichž připadlo na 1 osobu na od 14 let těžce pracující denně 366 g a na lehce pracující 300g obilí až do 15 května 1917. Osobám při žňových pracích r. 1916 zaměstnaným povolena byla denní dávka 500g obilí místo 366 g až do 1 října 1916. Od 15.května 1917 snížena byla dávka hospodářských samozásobitelů na těžce pracující osobu 300 g a na lehce pracující osobu 250 g obilí a počítalo se na těžce pracující ze všech jenom 1/3 osob včetně dělníky. Nařízením ze dne 25.července 1916 byla pak přípustná spotřební dávka pro dělníky zaměstnané při žních na 500 g obilí denně. V r. 1917 pro nepříznivou situaci zásobování obilím pro žňové dělníky byla ustanovena kvota 300 g mlýnských produktů neb 366 g obilí a tato kvota platila pro samozásobitele (hospodáře).

Šrotovací výkazy vydávaly se osobám majícím koně a hovězí dobytek. Šrotovala se zadina pšenice, žita , ječmene a uvolněných zásob. Šrotovati se smělo 5% žita a pšenice celkem sklizená zadina, pak 1 kg ovsa na koně a den; pak 25% ječmena zbylého po odečtení potřebného množství k setí. Šrotovací výkazy zakázány vydávati 12.února 1917, poněvadž nebylo všechno obilí rekvírované správně odevzdáno a následkem toho nesměl být dobytek

korců na roční potřebu 2094 korců. Na jednu osobu to bylo 3,99 korce, což představuje 0,64 kg chleba na osobu a den. Není v tom ovšem započtena produkce tří dvorů, mimo kammerského ještě daměnický a vosenský.

krmen ani nešrotovaným ani vařeným obilím. Tyto mlecí výkazy a šrotovací vdával zdejší pan starosta Karel Šafrata, však pro nesprávné vydávání dne 27. prosince 1916 zmocněn byl k vydávání těchto mlecích výkazů František Vrzák pro Kamberk, Elhýšov a Předbořice. Za lístek mlecí trojmo psaný vydaný placeno 20 h.

Vzhledem k mimořádným poměrům bylo dovoleno, aby v případě nutnosti školní mládež - bez rozdílu - byla přibrána k hospodářským pracím. (O tom jak se i školní prázdniny přizpůsobovaly již dříve potřebám hospodářským svědčí poznámka, že: *Od r. 1870-1887 byly dvojí prázdniny a sice: od 1 - 31 srpna (hlavní) a od 1 -15 října „bramborové.“* V celé říši zaveden byl letní čas ze dne 30. dubna na 1. května až do konce září t.r.

domkáři mívali nejvýš po jedné krávě, kozu, prase, několik slepic a husí. Potřeby domácnosti hospodyně doplňovaly občasným prodejem másla nebo vajec. Živobytí tu záviselo na sedlácích, kterým domkáři odpracovávali obdělání svých pozemků potahem. Z minula trvaly časté příbuzenské vztahy selských a domkářských rodin. Zaměstnáním domkářů bývalo řemeslo nebo nádenictví.

Hlad po půdě místních chalupníků a domkářů uspokojila pozemková reforma v roce ...

zjitřené vnímání sociální nespravedlnosti v poválečném rozvratu. rozdílů bída a nedostatku v míře, jaké narostly za války, znásobily pocit bezpráví přerůstající v sociální nenávist.

Švehlovo vedení agrární strany sázelo na pozemkovou reformu. tímto programem získávala hlasy nižších sociálních vrstev vesnice a zároveň pacifikovala jejich poválečný radikalismus

chalupníka a domkáře. chtěl být vlastním pánem na své půdě.,

28.2.23 - propachtovat K. Maškovi stráž nad silnicí an jí osází stromy morušovými

Využití mechanizace: 1922 první secí stroj Adámek, Zachař, Hudera; spolu Janouš s Jenšíkem, Vobořil se Zajíčkem

Mlátičky spolková 1927, Hudera, Vobořil, Šafrata

Sklízecí stroje Hrstovka 1937-38 Hudera po válce Zajíček Mašek

Sekačky travní Zachař již během okupace po r. 1945 Hudera, Svatoň, Adámek
Benzin motor Řeháček

Technickocivilisační **přínos elektřiny docenili v domácnostech a postupně v hospodářství. Sedláci si ve třicátých letech pořizovali výkonnější mlátičky obilí kombinované s čisticím zařízením a lilem slámy, šrotovnice, řezačky píce a jiné stroje. Běžným vybavením selských a větších chalupnických usedlostí se stal přenosný elektromotor. Byl konec dřiny potahů v žentourech**

Zemědělství (rolnictví) v r. 1928 popisují učitelé ve své Monografii

Hospodáři naši ochuzování jsou tím, že vzdálení jsou od měst a dráhy. Jediná a velice bídná okresní silnice spojuje nás s Vožicí a Vlašimí. Dovoz do obou měst jest drahý, trvá celý den, tím i útrata hospodářova jest větší.

Z hospodářských plodin se pěstuje. žito, oves, pšenice, méně i ječmen. Každý téměř hospodář seje pro svoji potřebu mák, len a hrách. Nejvíce sází se brambor, jemuž jednomu druhu říkají „kamberačky“. Z píce jetel červený, žlutý, tu a tam i bílý, vikev, vojtěšku. Řepa dobytku. Pro svoji potřebu i trochu zelí, jež se však valně nedaří. Luk jest málo. Sklizeň je poměrně dobrá, (prostřední bonita půdy, dolina). Hospodáři starají se již dnes, by výtěžek byl větší. Za tím účelem opatřují si moderní hospodářské stroje, (počátkem dvacátých let 20. Stol. (1922) byl v Kamberku poprvé využit secí stroj) hnojí umělými hnojivy, nakupují a sejí semena (zrno) z jiných vyšších poloh. Pole těžká odvodňují trativody a vápní, čímž ve

skutečnosti zvyšují příjem z pozemků. ... Ovoce jest u nás málo, neb nevěnována mu byla péče které by zasluhovalo.

Z domácího zvířectva pěstován jest chov: vepřů, hovězího dobytka a skotu (?). Dále připomíná ovce, koně a hlavně kozy, s dodatkem že „Většinou jsou to plemena křížená“. Chudoba kraje označena jest množstvím koz. Dobytek vyhání se až do mrazů na pastvu, by se ušetřilo píce. Mléko přebytké prodávají hospodyně 1 litr za 1,60 Kč, neb zpracují ho na máslo. Chov koní jest nepatrný. V každé chaloupce možno spatřiti holuby a hejno husí. Ve větších statcích chovají i kachny a krůty. Všude pak chovány jsou slepice, jichž vajíčka jsou příjmem hospodyně ku krytí domácích potřeb. Včel pěstuje se málo.

Hospodářství lesní jest velmi zanedbáno. Pusté stráně ležely dlouhá léta ladem, až teprve teď jsou obcí osazovány. V obecních lesích hrabáním steliva škodí se stromům a proto vzhled obecních lesů jako všude jest bídný. Chov ryb jest provozován panstvím vožickým v rybníku kamberském: Zvěře jest málo, neb honitby jsou malé, náleží většinou rolníkům a jsou silně vybíjeny. Zvěř srnčí není zde téměř spatřiti, jediné zajíc, králík, koroptev, křepelka, tu a tam tetřívka. Při tahu zdrží se tu čas i sluka. Na rybníku hnízdí kachna divoká, lyska a potápka. Honitba kamberská byla r. 1925 pronajata za obnos 650 Kč ročně na dobu 6 let

Monografie vypočítává 24 rolníků (výměra 6,20-17,00 ha) a 30 domkářů (výměra 1,00-5,30 ha).

Chudší vrstvy nacházely zaměstnaní většinou u „dvora“, z mužů na „Roudném“. Hoši školou vyšší, hledali službu čeledínů u okolních sedláků, děvčata službu „děveček“. Máloměrý hoch chudý šel se učit řemeslu, neb jako učedník byl bez platu, kdežto čeledín bral plat. Nepomýšlel nikdo, že co z hochů bude až bude větší.

Po válce se poměry zlepšily. Hoši vstupují do řemesel, navštěvují měšťanské školy a po vyučení odchází do měst na zkušenou. Děvčata hrnou se do Prahy do služeb. Rozparcelováním dvora získalo se půdy, takže každý sklídí z polí tolik co potřebuje k obživě.

Průměrná cena obilí v r. 1925 byla: 1 metrický cent žita stál 120 Kč, pšenice 160 Kč, ovsa 120 Kč, bramborů 26 Kč. Kráva stála 300 Kč, prase malé 160 Kč. Kg mouky stál 3 Kč 60 hal. cukru 5 Kč, masa hovězího 14 Kč, vepřového masa 13 Kč. Rok 1930 Vyznačoval se v první řadě hosp. krizí, následkem velkého poklesu cen obilí, tak že žito které stálo počátkem roku 1929 160 Kč kleslo na 85 Kč, pšenice r. 1929 220 Kč klesla na 160 Kč, oves ze 150 Kč, 85 Kč Brambor byla obrovská úroda tak že nemohly být prodány vzdor nízké ceně 10 Kč za 1 m q. 1932 Ceny obilí dobytka velice poklesli, takže stál 1 q žita 70 Kč, ovsa 60 Kč, brambory 12 Kč. Rok 1934 V důsledku sucha bylo možno koupiti krávu za 300 Kč. Ceny obilí následkem zřízeného monopolu se sice zlepšily a sice pšenice 160 Kč, žito 120 Kč, oves 110 Kč ale hospodáři museli spíše přikupovat. Rok 1936 Ceny stanovené monopolem pšenice 126 Kč, žito 102 Kč a ovsa 92 Kč za 1 q. Rok Kráva stála 300 Kč, prase malé 160 Kč. 1937 Ceny obilí proti roku 1936 o něco vyšší.

Rok 1938 23.června vyskytla se slintavka a kulhavka nákava potrvála až do konce r. 1938. - Postižení byli skorem všichni hospodáři ale ztráty nebyly velké (uhynulo 6 telat a 1 velký kus)

Hospodářské družstvo

Pokud se týká obilí odvádělo se do zdejší filiálky HD v Kamberku jejímž vedoucím po celou dobu války byl p. Jan Kosák z čís. 95.

V období okupace: Zřízeny byly různé komise, jako mléčná a hospodářská, pro rekvírování dobytka atd. Zemědělcům byli předepsány kontingenty obilí, vůbec nesplnitelné a do obce občas posílány komise zprvu české později německé. Revise byli konány každý 3 měsíc a někdy i dříve. Počátkem r. 1940 byla ustanovena komise, která každý měsíc rekvírovala určitý počet dobytka a majitelé je museli odvádět do Ml. Vožice. Současně byli rekvírováni i vepři, vše za předem stanovené ceny. Domácí porážky vepřů s museli ohlásit, odvésti sádlo (největší odvody 6 kg z kusu). Postupem doby bylo nařízení přísnější, kdo nedodal, nesměl zabít ať to bylo obilí brambory atd.. Ti co si zabili vepře nesměli po určitou dobu brát lístky na maso. Okresní úřady

dali posílat do obcí komise aby zjišťovali zda se porážky řádně provádějí a sádlo správně odvádí.

Od r.1940 prováděn sběr mléka, každý si mohl ponechat určité množství, druhé musil odvésti sběrně do Tábora. Ve vsi konány časté revise, prováděno kontrolní dojení a mnohdy určeny pokuty. Byly zabaveny máselnice a odstředivky a uloženy v čís. 37 u p. Svatoně pod uzávěrou. Vedoucím sběru mléka je p. Josf Kahoun z čís. 93 jež vede sběrnou od r. 1940 když předtím byl sběračem as 1/2 roku p. Boh. Mašek. Sběrna je již po 5 roků u čís 41,

1948 Každý zemědělec dostal předpis dodávky, obilí, brambor, mléka, vajec, dobytka hovězího a vepřového jež měl do konce roku splnit.

Po roce 1945 odešlo 7 rodin osídlit pohraničí a zanechali 21 ha půdy, odchodem na jiná pracoviště, úmrtím a jinak přibylo dalších 38 ha půdy bez hospodáře, menší část byla obdělána ostatními rolníky ale 58 ha zůstalo ladem neobděláno čímž v rámci obce začali potíže s plněním plánované zemědělské výroby. V roce 1951 bylo ještě v obci 82 zemědělských závodů s výměrou od 50 arů do 10 ha ale ze 70 % to bylo většina drobných rolníků.

Celková výměra obce činila 430 ha z.p. která se skládala z 1 655 kousků parcel o prům. výměře 30 arů. Nastala neutěšená situace ve většině zemědělských rodinách, polovina jich nestačila plnit předepsané státní dodávky ... Ku příkladu v roce 1951 na předpis 152 q masa zůstalo nesplněno 30 q tj 20 %, 99 tis, litrů mléka 24 ti. Tj 24 %. V roce 1952 se nesplnilo 112q masa 24tis. l. mléka 1 200q brambor 102 q obilí.

hned po uchopení moci důsledně likvidoval úspěšně rozvinuté družstevnictví, které v sociál ním i hospodářském 'hledu pro náš venkov od přelomu 19. a 20. století mnoho znamenalo

Programově bylo považováno za vyšší formu (státní) kooperace utvoření jednotných zemědělských družstev (1949). **spotřebních družstev obchodních Jednota (1950)** vedle státem zřizovaných státních statku, podniku **Zemědělského zásobování a nákupu (ZZN), jež z části nahradily někdejší Hospodářská družstva.**

z července 1946 měla zrevidovat a zároveň důsledně uplatnit zákony o pozemkové reformě" z let 1919-1921 Julius Ďuriš vyhlásil na manifestaci rolníků v Hradci Králové mnohem radikálnější program zemědělské politiky v duchu hesla ..půda patří těm. kdo na ní pracují".

Komunisté tehdy ještě podporovali subvence soukromým zemědělcům, na přelomu ledna a února 1948 se projednávala osnova zákona o trvalé úpravě vlastnictví zemědělské půdy a o ustavení vládní komise, jež měla rozhodovat o parcelaci. Slibovali, že československé zemědělství půjde vlastní cestou, opírající se o střední hospodářství rodinného typu, bez kolchozů. A venkov to velkou měrou přijímal s důvěrou,. Ač tu členů KSČ bylo poskrovnu a snadno by je spočítal na prstech, .ani osobní autoritou nijak nevynikali, prosadili se ve veřejných funkcích a únorový převrat 1948 jim pojistil mocenskou pozici.

do té doby nemalá část vesnice otevřeně či v tichosti sympatizovala se zemědělskou politikou prosazovanou komunisty, jak byla veřejnosti prezentována, nyní se polarizoval stále více pasivní a spíše odporující postoj většiny vůči prorežimní menšině ve vztahu ..my" a „oni"

Změnu kurzu avizoval zákon o jednotných zemědělských družstvech z 23. února 1949.

Epidemie slintavky propukla ještě jednou a to počátkem padesátých let 20.stol.(1951?)

2.ledna 1951 bylo založeno JZD.s celkovou výměrou 49,25 ha.*) Prvním předsedou JZD (1951 - 1952) byl Jos. Hudec.

V letech 1950 až 1952 nastala v obci kritická situace s obděláváním veškeré půdy, přes 110 ha zůstalo neobděláno byly úhorem, obec nesplnila dodávkové úkoly proto došlo 16.července 1952 k usnesení MNV že bude provedena HTÚP a k tomu ve dnech 18. 20, a 21 července 1952 za účasti patronátních dělníků AZKG Praha a pracovníků ONV a OV KSČ přesvědčovací akce mezi místními zemědělci aby vstoupili do stávajícího JZD a souhlasili s provedením HTÚP. Tato akce vyvrcholila 29.srpna kdy na veřejné schůzi v místní škole byl předložen vypracovaný generel s označením scelených velkých honů a oznámeno, že v neděli 30.srpna bude provedeno rozorávání mezí a tím bude úprava pozemků realizována což se také uskutečnilo (31.8.1952 ?) na polích za rybníkem k Horám. V měsíci září 1952 všichni zemědělci podali přihlášku do JZD a začalo se od 1.ledna 1953 hospodařit již na družstevním hospodářství.Od rozšíření členské základny JZD byl předs. JZD zvolen František Buriánek od r. 1952 do r. 1959.

neshody, jakmile se začaly provádět „hospodářsko technické úpravy půdy (HTÚP) což. namnoze probudilo nespokojenost a sousedskou řevnivost

V té době se v městečku objevil také první traktor Zetor 15
V důsledku špatného hospodaření v JZD dnem 1.1. 1954 začalo 17 členů hospodařit samostatně neboť vystoupili z JZD během roku 1953
Antonín. Zápotocký řekl v projevu začátkem srpna 1953 na Klíčavské přehradě, že násilně založená jednotná zemědělská družstva nejsou dobrou vizitkou socialismu a družstevníkům se nebude bránit, pokud z nich budou chtít vystoupit.''''

rolníci donucení vstoupit do družstva si nikdy nevytvořili pocit odpovědnosti vůči společně vytvářeným hodnotám. Na kolektivní vlastnictví nepřenesli vztah k vlastní půdě. úcty k tomu. co zdědili po předcích a nesou za to odpovědnost. Nez bavili se dojmu, že půda a inventář jim byly vlastně odňaty

rozpadu zemědělských družstev v poněkud nejasné formulaci úředníka obchází pravou příčinu. Spočívala ve způsobu myšlení rolníků uvyklých po generace soukromé hospodařit, myšlení povahou individualistickém. Kolektivizace mu byla povahou cizí.

Družstvo je odměňovalo podle vykonaných „pracovních jednotek (PJ)" Až když družstvo vyrovnalo předepsané závazky vůči státu, povinné dodávky a nákup. K tomu navíc musilo vytvořit fond zásob (rezervu) a určit dotace jednotlivým provozním, stavebním a sociálním fondům. Z toho, co zbylo, se rozpočítávaly pracovní jednotky a prémie. Během roku dostávali družstevníci jen měsíční zálohy na PJ, obvykle nejvýš polovinu předpokládané odměny

Měsíční odměna vyplácená družstvem samozřejmě nemohla stačit na pokrytí živobytí. Počítalo se, že základní obživu mají družstevníci z hospodaření na záhumenku v osobním vlastnictví, to, čeho se dopracují v družstvu, je víceméně jen přilepšením navíc. Nelze pominout, že vedle toho měli předepsány povinné dodávky produktů ze záhumenku (mléko, vejce).

Obecnou nedůvěru zpočátku znásobovaly technické a organizační potíže

V roce 1955 byla v JZD prvně kombajnová sklizeň pšenice a to na honě za Sv. Annou. Přišlo hodně občanů aby shlédly práci kombajnu STS Votice, neboť této sklizni se nedávala velká důvěra, že: „je ztrátová. A co se slámou".Vystoupilí členové podali přihlášky do JZD a od 1.4.1958 hospodařilo se zase společně. Celkem 32 členů se 112 ha z.p. 1959 Strojní traktorová stanice neměla za povinnost obdělávat z větší části pozemky JZD. Tak ONV vydal směrnicí a STS za zůstatkovou hodnotu odprodala stroje JZD. Za účasti MNV bylo převzato 2 ks samovazačů 1 traktor Super 35, a 1 Zetor 25 2 ks mlátiček (Cena vazače 6360 Kč)Další rozorávání mezí které ještě zůstaly Předsedou JZD byl zvolen Josef Vobořil (1959 - 1962).Od 1.4.1960 bylo JZD Předbořice sloučeno s JZD Zlaté Hory Dne 25.10.1960 schváleno sloučení JZD

zkušenost ukázala, že lze využít kvalifikace středních rolníků při organizaci práce v zemědělských podnicích, jež chyběla často domkářům a bezzemkům, kterým bývalo svěřováno řízení družstev.

Hrajovice a JZD Zl. Hory dnem 1.1.1961 Předs. JZD zvolen Karel Adámek dne 28.2.1963 od roku 1963 do r 1973 Karel Adámek. Tajné volby v JZD proběhly 27.2.69 a všichni navržení byli zvoleni

Malá družstva nebyla vybavena stroji, traktory, ani by jich dostatečně nevyužila,

Z hlediska využití mechanizace k dosažení vyšší efektivity výroby to nebylo optimální, zvláště když namnoze menším podnikům chybělo odborné vedení a pokulhávala organizace práce.

Po katastrofálních zkušenostech z předcházejícího období nebyli už do čela družstva při upevňování ochablého direktivního řízení v letech „normalizace“ dosazováni „stranické kádry“

Mechanizací se zčásti pomáhalo řešit problém postupného ubývání výkonných pracovních sil.

417Mechanizace související s přechodem k zemědělské velkovýrobě byla dalekosáhlou změnou, již rolník s tradiční mentalitou stěží mohl jen tak uvyknout. Nehospodárnost, byla zčásti zaviněna neznalostmi lidí, kteří si zvykali pracovat se stroji, nadto zpočátku ještě dost nedokonalými, zčásti přežívajícím pohledem sedláka, který co nejintenzivněji sbíral a chránil úrodu svých pozemků

Evropské zemědělství v šedesátých letech procházelo epochální změnou, která bývá pokládána za revoluci, již lidstvo nezažilo od neolitu. Mechanizace, vybavení vyspělou strojní technikou a výrobním zařízením, byla jen jedním z jejích charakteristických znaků

Po vynucení plošné kolektivizace V šedesátých letech koncentrace zemědělských družstev do větších, lépe organizovaných celků, kde by se vedle kooperace uplatnila efektivněji moderní technika

V r. 1974 došlo ke sloučení s JZD Louňovice kde K. Adámek byl předsedou až do r. 1976 Dne 20.12.1973 bylo schváleno, že od 1.1.1974 JZD ZL. Hory se sloučí s JZD Louňovice a tím zanikne

Během dvou desetiletí se tak podstatně změnil způsob řízení a organizace zemědělských podniků, vyžadující nové kvalifikace a specializace pracovních sil. S rostoucí úlohou techniky, chemie a biologie v zemědělství vznikla tu řada nových odvětví, vznikly i rozdílné obory, jež výrobu připravovaly, nebo na ni zpracovatelsky navazovaly. Namísto někdejších rolnických hospodářství povstaly kvalitativně odlišné zemědělské závody průmyslové povahy. Porušila se kontinuita odvěkého vývoje vesnice. Družstevní velkostatky utvořily nové hospodářské správní celky jako předpoklad slučování venkovských obcí.

Vytvoření velkého agrárního podniku řízení vyžadovalo odbornost dosažitelnými agronomickými poznatky evropské vědy i praxe, pokud jim prostředky a technika, již měli po ruce, dovolily je aplikovat Výsledky se brzy dostavily ve výnosech.

Racionální využívání půdy k docílení výnosů za každou cenu překročilo hranici plnění krajiny celkové změně podoby krajiny zmizely i ty cesty a pěšinky a krajina se stává méně přístupnou pro pěšího

rolník tradiční kultury, obdělávající tuhle krajinu od středověké kolonizace, nám právě v sedmdesátých letech velmi náhle odešel. S nástupem zemědělské velkovýroby tu není pro něj místo. Nelze ho také idealizovat, jak se někdy stává, nebyl to ochránce panenské přírody, zasahoval do ní, aby ji měnil k svému užitku.

během kolektivizace vytratil z vesnice rolník, nahradili ho pracovníci zemědělských profesí.

vznikly pustiny a kouty krajiny, jež pro nepříhodnost nebo malou rentabilitu zůstaly při mechanizované zemědělské velkovýrobě ponechány ladem. Poustky jako pomník kolektivizace, někdejší úvozy, okraje lánů či lesů, případně cest. Tady se počala příroda vracet do divokého stavu postagrární krajiny, v níž sledují krajinní ekologové biologickou invazi nebo expanzi nebývalých rostlinných a živočišných druhů.

, kdyby to nebyl, jak se ukazuje, pozoruhodný jev obecný, související s vývojem zemědělství, jeho rozhodujícím přelomem v sedmdesátých letech, kdy se rovněž u nás přiblížilo vysoce mechanizovanému průmyslu

Restituce, slovo tehdy rozšířené, z latinského restitutio, znamená totéž, co obnovení do původní podoby program návratu k idejím (západoevropské demokracie. Což není totožné s iluzí „starých zlatých časů“ S plynutím času nic nelze vrátit do identické podoby. Tím spíše, když onu dávnou podobu přítomné generace většinou nepoznaly, a to, co si o ní představují, je produktem historické paměti, která mívá blízko k mýtu. Kdo podlehne iluzi, může po čase pocítit zklamání, nelze totiž pomíjet vývoj, jímž prošla evropská civilizace

Restituce majetku znamenala zajisté podstatnou změnu vlastnických vztahů, neobnovila však někdejší rolnickou skladbu venkova, ani ji obnovit nemohla. Jeho sociální změna během druhé poloviny 20. století byla natolik dalekosáhlá, že nepřipouštěla návrat vsi k původní pospolitosti

Trvalý odliv obyvatel z vesnic v uvedené krajině mohl do jisté míry ovlivnit životní podmínky zbylých usedlíků, usnadnil možnost jejich obživy, částečně zbavil přelidněnosti obydlí. Rozhodujícím mezníkem .se v tom ohledu stala první světová válka a změna poměrů za první republiky. Kolektivizace venkova v padesátých letech a pak zejména revoluční změna zemědělství v poslední čtvrtině 20. století uvrhly oblast nezměnitelně na úroveň vnitřní periferie

proměnou neprošlo rolnictvo jen v socialistickém bloku na východ od „železné opony“. I když jinak než násilnou kolektivizací a v jiné podobě jí procházelo kapitalistické zemědělství na Západě. Podíl obyvatel živících se zemědělstvím tam v třetí čtvrtině minulého století rychle poklesl, v tomto odvětví namnoze pracuje jeden z deseti. Zánik tradičního rolnického venkova

Rolník v někdejších slova smyslu s odvěkým vymezením funkcí ze vsi zmizel. Ti, co tu dnes žijí, uvažují jinak, půda pro ně už většinou není tou hodnotou, kterou bývala jejich předkům.

Ideologický útok na zemědělská družstva, který se nezdařil, neboť lidé na venkově pochopili, že družstva, ať už vznikla jakkoliv brutálně, mají větší šance hospodářsky se udržet nežli malé rodinné statky, spolu s restriktivní zemědělskou politikou státu znemožnily družstvům akumulovat kapitál a zúčastnit se privatizace potravinářských podniků, Tyto byly privatizované zvláště, často zahraničním kapitálem a odděleny od prvovýroby. Tato transformace proběhla bez respektování přirozených mikroekonomických vazeb.

Kontinuita selských gruntů však během kolektivního hospodaření zanikla. Pokusy o samostatné hospodaření, i když jich nebylo mnoho jsou až na čestné výjimky neúspěšné.

Zakládání JZD doprovázely represe a násilnosti. Bylo politickým aktem s oficiálním doprovodem „třídního boje“, nikoli dobrovolným sdružováním výhradně na principu svépomoci.

Navíc zavádění a řízení stáčení prosazovaných družstev trpělo neodborností a neznalostmi rozhodujících činitelů.

Kolektivizace nepřispěla k družnosti na vesnici. Rušila majetkové rozdíly

k použití nesprávných metod a prostředku přispěly obvyklé negativní vlastnosti vesnice, závist, sousedská řevnivost a někdy i msta...”

Připomněl rovněž obecnou degradaci rohlíka v společenském povědomí na sklonku padesátých let. kdy byla provedena plošná kolektivizace vesnice. podstatně lepší pracovní podmínky v ostatních oblastech národního hospodářství. V tomto negativním jevu vesměs roli. sehráli i lidé, kteří odešli z vesnice pracovat do průmyslu a chlubili se svými výdělků a pracovními výhodami

Zaniklo beznadějně staré české selství. Režimu se opravdu dostalo jen toho, čeho si za svou lstivou neupřímnost vůči vesnici a za svou naprostou neznalost člověka zasloužil: zprašivělého, simulantského lumpen-proletářského venkovanství. A ne že by se těm venkovanům dařilo špatně, každý byl teď zemědělským dělníkem, do jeho kapes plynula pravidelná dělnická mzda: co nikdy nepřišlo, byly staré dělnické ctnosti. Brzo ostatně se mezi lidmi farmy objevily rozdíly: ti schopnější a obratnější jednotlivci, a také ti pracovitější a kteří měli od původu k polní práci nejbliž - někdejších selských dětí bylo mezi nimi nejvíc - se v tom novém zemědělském trendu všelijak výhodněji uchytili

za dvě desítky let vývoj rozčlenil na aristokracii vedoucích a nádenickou. dělnou luzu, že to připomíná starý rozdíl mezi gruntovníkem a podruhem, až zrak přechází; jen dělníci to nejsou

Byly doby kdy na selském lánu, se sedlákem zbaveným čeládky pomáhali svorně vyhoštění z Prahy spolu se starým komunistou. Kdy selské děti zvyklé na poli pomáhat byly posílány z pole aby „neubíraly ženám práci. Po dehonestaci práce v zemědělství byli potomci sedláků takřka znevlnění, přivázání k půdě. Bezzemci kdysi tolik toužící po vlastní

Značná část pozemků katastru patřila až do roku 1925 ke dvoru. Majitelem bylo fideikomisní panství rodiny Kuenburgů v Ml. Vožici. Ti dvory pronajímali nájemcům. Kolik jich bylo a kdo to byl, nevíme, posledním nájemcem byl už dříve zmiňovaný Štern. Ten měl své přední pracovníky a práci ve stájích /byl tu i ovčín/ a na polích obstarávali t.zv. "deputátníci". Pracovali jen za dojednaný deputát a byli ubytováni ve dvoře za velmi bídých podmínek. Na špičky prací najímal správce pracovní síly, které sháněl kdekoli a ubytovával je v ratejně. Tam, kde je dnes prodejna pana Tomsy, tam stával domek pro deputátníky. Pamatuji jen dvě rodiny: Zemanovu a Ženíškovu. Deputátníci žili prabídně.

Zbytek katastru obhospodařovali místní zemědělci. Byli to sedláci, chalupníci a i bezzemci. Ti. byli najímáni buď místními hospodáři, nebo i dvorem. Ale byli jen najímáni, nebyly trvalými pracovníky. K největším hospodářům patřili Zacharové, Huderové a Adámkové. Ale jen málo z nich měl víc jak 10 ha. Tažnými zvířaty byly nejčastěji kravky, výjimkou bylo volské spřežení a bylo málo koní. Dokonce se objevovalo i t.zv. „starovožické spřežení“, to byl kůň a kravka. Pěstovalo se obilí, především oves, kterému se zde dařilo, žito a jen málo pšenice a ječmene. Vždy se pěstovaly brambory a dokonce jedna odrůda byla označena jako „kambračka“. Pěstování lnu, který zde měl vynikající podmínky, zaniklo a řepka a další plodiny se objevily později. Dobré zde byly louky a palouky. Obilí se prodávalo, brambory sloužily k vlastní spotřebě - podstatná část živobytí -a prodávaly do lihovarů v Šebířově a na Frauenhofu. Odkud se vozily zpět "vejpalky", používané ke krmení. Ke

krmení se pěstoval jetel a vojtěška. Pracovalo se s jednoduchým nářadím. Pamatuji se jak se selo ručně ze zástěry, krok za krokem, první secí stroj byl zjevením. Sklízelo se také ručně, tráva kosou, obilí hrabicí. Obilí se vázalo do snopů a stavěly se panáky a z ovsa madele. Moderní stroje se objevily až mnohem později. Sváželo se na žebřinácích, obilí se skladovalo a pak mlátilo. Napřed ručně cepy: - i později, kdy se mlátilo strojem, se část obilí mlátila cepy, aby byla sláma na povřísla. Dnes se už o tom všem zdává, ale pamatuji si to.